

Körei-Nagy Kristóf

AZ ÉN EL CAMINÓM

Az életem terhét jelképező kő a Vaskereszt tövébe kerül.

2019 nyara meghatározó az életemben, mert július 03. és augusztus 13. között teljesítettem Spanyolországban az UNESCO Világörökség részét képező El Camino zarándokutat egyedül, állandó útitárs nélkül, a sárga nyíl és a fésűkagyló jelzést követve.

Az El Camino világszerte nagyon népszerű, utam során én is találkoztam valamennyi kontinens zarándokaival. Magyarországon kevésbé ismert, talán még mindig kuriózumnak számít. Útikönyvekből, internetes felületekről szerzett ismereteim alapján a tudományosság igénye nélkül vállalkozom a bemutatására.

A Szent Jakab-zarándokút – spanyolul a Camino de Santiago – a XI. században már ismert volt, a XII. században vált elterjedtté a keresztény világban. Az Aymeric Picaud francia pap által 1130 és 1140 között szerkesztett első modern útikönyv, a Codex Calixtinus V. könyve már tartalmazza a részletes leírását. Jeruzsálem és Róma

után Santiago de Compostela, Spanyolország Galícia tartományának a székhelye a keresztény zarándoklat legfontosabb célpontja. Ide vezet a Szent Jakab-út, mivel a hagyomány szerint az itteni székesegyházban lelt végső nyughelyre Szent Jakab apostol, Jézus kedves tanítványa, aki jelen volt Jairus lányának feltámasztásánál, Jézus színeváltozásánál és Jézus szenvedéseinek előestéjén a Getszemáni kertben.

Heródes Agrippa 44 körül karddal fejeztette le Jeruzsálemben, ő volt az apostolok közül az első vértanú. Földi maradványa a VII. században csodás körülmények között, angyalok vezérelte hajón Galíciába került, de sírhelye feledésbe merült. A legenda szerint a 800-as évek elején egy galíciai remetének, egy bizonyos Palegionak megjelent egy csillag és elve-

zette őt az apostol holttestéhez. A város neve is innen eredeztethető: Santiago, azaz Szent Jakab, Compostela, azaz campus stellae, vagyis csillagrét. Theodimir, a galíciai Iria Flavia város püspöke a holttestet Szent Jakabénak nyilvánította, II. Alfonz, Asztúria királya pedig sírja felett templomot építtetett, melyet a bencés szerzetesek gondjaira bízott.

Több kiindulópontonról lehet eljutni Compostelába, én a legnépszerűbb Francia-utat választottam, amely a franciaországi Saint-Jean-Pied-de-Portból indul és Santiago de Composteláig 796 km. Innen további 86 km Finisterre, ami a világ végét, azaz Finis Terrae-t jelenti. Ez a kontinentális Spanyolország legnyugatibb része az Atlanti-óceán partján. A középkorban rettegett hely volt, mivel úgy tartották, hogy az óvatlan hajós onnan a Földről a semmibe zuhan. Finisterre-ből további 28,3 km gyaloglás után Muxiába ér a zarándok, s ezzel az Út véget ér. Az általam gyalog megtett táv lényegesen több mint 1000 km volt, hiszen a célirányos útvonal a környező látnivalók felkeresésével meghosszabbodott.

Külön erőnléti felkészülést nem végeztem. Kisiskolás korom óta teljesítménytúrázom, rendszeresen futok és úszom, a szélsőséges időjárási körülményeket pedig jól tolerálok. Erdőmérnök hallgatóként különösen jó lehetőséget biztosítanak a szintemelkedéses túrára a szomszédos Ausztria hegyei és a Soproni-hegység, továbbá a terepgyakorlatok is jótékonyan hatnak az edzettségre.

Miért választottam ezt az úticélt? A sokak által feltett kérdésre nincs hangzatos válasz. Hiányos ismereteimet felfedve nem is tudtam a létezéséről mintegy másfél évvel ezelőttig. Egy alkalommal édesanyám azzal a hírrel jött haza Jászapátiból, hogy egyik barátnőjének az ismerőse egy fantasztikus 1000 kilométeres gyalogutat tett meg. Leginkább arra gondoltam, hogy tévedés lehet, és a táv mindössze 100 km volt, ami viszont nem tűnt kimagasló teljesítménynek. Az ellentmondás miatt rákerestem a neten, így szereztem az első információkat. Akkor azonban érdektelen volt számomra, mivel Spanyolország nem szerepelt a család közeli, sőt távoli úticéljai között sem. Ami azonban a sors könyvébe beleíródott, az beteljesül. A tudatalattimba bevette magát a gondolat. Hol itt, hol ott bukkantam rá Spanyolország gyöngyszemeire a különböző utazási magazinokban, az Út szimbóluma, a fésűkagyló pedig még a tanulmányaimban is felmerült. Szent Jakab névnapja ráadásul az én névnapommal, Kristóf nappal esik egybe, így a naptár is azt sugallta, hogy van ott keresnivalóm. Római katolikusként vallási tartalma is megragadott.

Több alkalmi útitárs egyébként kifejezetten jó jelnek tekintette a velem való találkozást, mondván, hogy az utazók védőszentje, Szent Kristóf bizonyára a közelemben van, hiszen a nevét viselem, s ez a közelség az ő újtukra is jótékony hatással lehet.

A konkrét felkészülés kiábrándítóan laposra és elhamarkodottra sikerült. Az oltóközpontban megkaptam az ajánlott védőoltásokat, két vizsga között pedig megvásároltuk a speciális felszereléseket. Az első erőpróba a csomagolással kezdődött. A tapasztaltak ajánlása szerint a testsúly 10 %-át nem haladhatja meg az összcsúly, azonban ez teljesíthetetlennek tűnt. Újabb

és újabb dolgok kerültek ki a hátizsákból, mégis 5 kg túlsúllyal indultam útnak. Az útipoggyász legfontosabb darabja az a kő volt, amit a zarándokút kb. 550. kilométerénél Foncebadon után a Vaskeresztnél (Cruz de Ferro) helyeztem el. Az otthonról vitt kő letételével a zarándok élete addigi lelki terhétől szabadul meg, így nagy hangsúlyt fektettem a kiválasztására. Arra törekedtem, hogy külső jegyeiben is méltó legyen arra, hogy a kereszt tövébe kerüljön és a szent hely ékköve legyen. Otthon a kerti tó partján „szólított meg” egy lapos kő, amely arra is hivatott, hogy életem mérlegének azon serpenyőjét súllyessze mélyebbre, amelyikben a jótettek foglalnak helyet. A köletétel az Út legmagasztosabb eseménye volt. A magukkal hozott kövekből évszázadok alatt dombot építettek a zarándokok. Egy domb, mely a világ valamennyi tájáról származó kövek egysége...

A repülőgép Madridban landolt, azonban a Francia-utat a kezdetétől akartam bejárni és nem csak Spanyolországban bekapcsolódni, ezért Pamplonán keresztül a franciaországi Saint-Jean-Pied-de-Port-ba utaztam. Így állt elő az a furcsa helyzet, hogy Pamplonát elhagytam vonattal azért, hogy Franciaországból a Pireneusokon átkelve néhány nap múlva gyalog visszatérjek. Pamplona nem nyerte el a tetszésemet. A város az évi nagy rendezvényére, a San Fermín-re, a bikafuttatásra készült. A tömeg számomra zaklató volt.

Idegenkedtem Spanyolországtól, a spanyolokat a pamplonai tömeggel azonosítottam, így szorongva gondoltam arra, hogy mi vár rám az elkövetkező hetekben.

Saint-Jean-Pied-de-Port-ban a zarándokirodában gördülékenyen zajlott a regisztráció. Egy teljesítménytúra rajtjához hasonló indulást vártam, ehelyett egy hosszú pultnál vettek számítógépes nyilvántartásba. Megkaptam a zarándokútlevelet, a credencialt, egy listát a szálláshelyekről, némi általános információt, az első pecsétet az útlevelembe és kiválasztottam a fésűkagylómat. Ezzel hivatalosan is zarándok lettem. A zarándokútlevél a zarándokszállítás elfoglalására, kedvezményes belépőjegyekre és az ugyancsak kedvezményes háromfogásos zarándokmenüre jogosít fel. Sarriáig napi egy pecsétet, onnan az utolsó 114 kilométeren napi két pecsétet kell gyűjteni a zarándokoklevél, azaz a compostela kiállításához. Pecsételőhelyek a szálláshelyek, templomok, múzeumok, éttermek, közintézmények. A zarándokoklevél kiállításakor szigorúan ellenőrzik a pecséték meglétét és folytonosságát. Én a szükségest messze meghaladó mennyiséget gyűjtöttem, mert minden templomot felkerestem, különösen szép pecsétjeik naplóként emlékeztetnek a meglátogatott helyekre. Az útleveleket azóta is rendszeresen lapozgatom.

A fésűkagyló a IV. század óta szimbóluma a zarándokútnak. Azt tartja a legenda, hogy egy portugál lovag lova megriadt a Szent Jakab megjelenését kísérő fényjelenségtől és lovasával együtt a tengerbe esett. Csodával határos módon megmenekültek és fésűkagylóval beborítva emelkedtek ki a habokból.

A fésűkagylót a zarándok jól látható helyen, általában a hátizsákján helyezi el. A középkorban főbenjáró bűn volt a fésűkagylót magánál hordozó zarándok bántalmazása. A kagyló

kiválasztása számomra ugyanolyan izgalommal járt, mint itthon a kő kiválasztása, hiszen egész utamon végigkísér, otthon pedig az Utat idézi fel.

A zarándokszállásoknak három típusa van: az egyházi, az önkormányzati és a magánvállalkozói panzió. Én az egyházi és az önkormányzati szálláslehetőségeket részesítettem előnyben, részben a kedvezőbb ár miatt, részben mert a zarándok életérzést ezek nyújtották. A hálótermek gyakran 150-300 férőhelyesek voltak, két-, sőt háromszintes vaságyakkal. Regisztráció után kijelölték a fekhelyet és adtak egy lepedőt. Egy földszinti férőhely aznapra főnyeremény volt. A szálláshelyeken szigorú rend uralkodott. Az elfoglalásának és elhagyásának az időpontját, valamint a takarodó idejét is következetesen megtartották. Betegség és sérülés kivételével egy szállást csak egy éjszakára lehetett igénybe venni. Rettegett ellenség volt az ágyipoloska, melynek csipése akár meg is hiúsíthatta a további utat. Rendszerek voltak az ágyipoloska-hírek, szájról-szájra járt, hogy melyik szálláson hány főt martak össze. Az egyik szálláson volt szerencsém egyet megsemmisíteni, a csipését sikerült elkerülnöm.

Az első napokban sokat szenvedtem a közös szállások miatti bizalmatlanságtól, féltém a fertőzésveszélytől. A bizonytalanság hamarosan teljesen elmúlt amint egyre több ismerősre tettem szert. A velük való véletlenszerű ismételt találkozás leírhatatlan boldogságot jelentett. Ilyenkor hangos ovációval üdvözöltük egymást és az a nap egy kis ünnep volt. Az ismerkedésnek elmaradhatatlan része volt az Út megtételére való motiváció iránti érdeklődés. Volt, aki a külvilágtól akart elszakadni, volt, aki át akarta gondolni az életét, egyeseket a gyógyulás reménye, másokat bűnbocsánat vágya hozta az útra. A kalandvág, a turizmus és a sportteljesítmény is szerepelt az indítékok között. Minden zarándok számára ott kezdődik a zarándokút, ahonnan gyalog elindul. Többen a saját lakóhelyükről gyalog érkeztek Saint-Jean-Pied-de-Port-ba. Egy orosz férfi közel egy évig tartó gyaloglás után azzal regisztrált, hogy számára már csak könnyed 790 km van hátra Composteláig. Mi, a „nullkilométeres” többség ámulattal méregettük.

S mi volt az én motivációm? Amikor a lehetőséget megkaptam, a határtalan öröm mellett elbizonytalanodtam. Felmerült bennem az, hogy egy ilyen hosszú útra fizikálisan alkalmatlan vagyok, hiszen az eddigi nagy túráim egynaposak voltak, folyamatos megmérettetésben nem volt részem. A jelentős költség is nyugtalanította a lelkiismeretemet. A főbb állomásaira rákerestem és szembesültem a felbecsülhetetlen értékkel, amelyeket mind látni szerettem volna. Vonzott az is, hogy tartósan kiszakadhatok a környezetemből, és mindentől függetlenül a gondolataimba merülhetek. Kiváló lehetőségnek tartottam az önismeretre. Egy kizárólagos konkrét motivációm nem volt. Kíváncsian és nagy szeretettel várok. Gondtalanul és önfeledten akartam élvezni az utat, ennek a feltételnek a megteremtése volt a fő célom, ami elsősorban a vizsgák sikeres meglétét jelentette. Az mindvégig fontos szempont volt, hogy ismeretekben és tapasztalatokban gazdagodni akartam, ezért nem célirányosan haladtam, hanem „csillagtúrázva”, minden reálisan elérhető helyszínt felkerestem.

A zarándokút jellegében jól elkülöníthető tájegységeken halad keresztül. A Pireneusokon átkelve Navarra és La Rioja borvidéke után a kastíliai fennsík, a „Meseta” kopársága következik, majd az üde Galícia tartományban jut el az utazó Composteláig. Ezt követően a vállalkozó szelleműek – így én is – az Atlanti-óceán partvidékén haladnak tovább a kontinens végéig Finisterrébe, majd Muxiába. A Pireneusok látványát leírni lehetetlen. Fenséges, méltóságteljes és kifejezetten megerőltető. Az első napok vegyes érzülettel töltek el.

Kényelmetlenséget jelentett eleinte az étkezés. Választék nélkül halas ételeket szolgáltak fel, én azonban nem fogyasztok halat, és az ivóvíz másságára is érzékenyen reagált a szervezetem. Ebben hamarosan kedvező változás következett be, a zarándokmenők ízetesek, változatosak, bőségesek voltak korlátlan kenyér- és borbogyóval. Kedvenc édességem a Szent Jakab keresztjével díszített mandulás omlós piskótászerű „Tarta de Santiago” volt, melyet 1577-re datálnak, és az El Camino hivatalos desszertje. 2006 óta földrajzi eredetmegjelölést élvez, emiatt a spanyol nemzeti közlöny is meghatározza, hogy miként készíthető el eredeti formában. Szinte megbabonázott a XI–XIII. századi emlékek sokasága, a hozzájuk kapcsolódó legendák.

Az első napok összességében nagyon megrázóak voltak. Ez a válság a 115. kilométernél lévő Estellában ért mélypontjára, és egyben ott nyert megnyugtató megoldást.

Franciaországból Spanyolországba a megerőltető Napóleon-út vezet a Pireneusokon át. A látvány mámorító, azonban a nagy magasságkülönbség, a fák védelme nélküli perzselő hőség, valamint a túlsúlyos hátizsák az út legnagyobb megpróbáltatása volt. A lábujjaim, a talpam, a bokám estére számtalan vízhólyaggal volt tele, melyek közül több már menet közben kifakadt. A hólyagokat egy tapasztalt zarándoktársam cérnával átfűzte gyógy módra, azonban másnap több mint 20 kilométert, azt követően 34 kilométert, majd újabb 29 kilométert tettem meg. Ekkorra a legtöbb hólyag vérző sebbé törődött, nem sikerült sebta passzal megvédenem őket. A járás leírhatatlan fájdalmat jelentett. Már a fanatikus akaraterő sem segített, ezért Estellában megadtam magam és besántikáltam a kórházba. A sebkezelés nagyon fáj, az orvosi vélemény pedig egyenesen letaglózott. Kategorikusan közölték, hogy fel kell adnom az utat, mert a bokám feletti seb elfertőződött, nem fogom tudni tisztán tartani, és a következmények jól prognosztizálhatóak. Kiszolgáltatottnak éreztem magam, a sajnálkozás demoralizált, s mindehhez fizikálisan is szenvedtem. Egyet tudtam biztosan: végig fogok menni az Úton! Az akaraterőmet a megfutamodás miatti szégyenérzet is erősítette, de jelentős lelkitámogatást adott a sok-sok facebook üzenet is. Lelki válságba kerültem, pszichésen kellett felépítenem magam. Az állapotom miatt nem kellett másnap elhagynom a szállást, így gyors döntést hoztam. Vásároltam egy szandált, ami nem érintette a legsúlyosabb sebet, továbbá radikálisan lecsökkentettem a hátizsák súlyát azzal, hogy minden kényelmi felszerelést, úgymint powerbankot, elemlámpát, meleg ruhát postán hazaküldtem. A postahivatalok jól felkészülten, dobozok, tasakok arzenáljával állnak a *caminosok* rendelkezésére, mert

A Világ végén

sokan kényszerülnek ezt a megoldást választani. Átértékelődik a szükséges és a felesleges fogalma, az Út folyamatosan tanít. Ebben az időszakban csüggedt voltam az elveszített komfort miatt, és kilátástalannak tűnt az iszonyatos táv is. „Elszomorító, hogy még csak a második nap telt el, és még több mint egy hónapig tart ez az egész” – írtam haza.

Estella nagyon tanulságos volt a számomra. A sebek miatti fájdalom és a folytatás lehetősége miatt ott és azt követően is sokat imádkoztam, templomokba jártam. A szandállal visszanyertem a mobilitásomat, testi és lelki terheim is csökkentek. Minden apró sikernek tudtam örülni.

Logronoba (165,1 km) érve kezdtem otthonosan érezni magam. Ezen a településen több kedvesség is rám talált. Az emberek érezhetően becsülik és szeretik a zarándokokat, mosolyogva üdvözlik, jó utat kívánnak nekik. A kezdeti fenntartásaim szertefoszlottak, beláttam, hogy vendégszerető, barátságos, befogadó nép. A Logronoban szerzett élmények sokat segítettek abban, hogy végre teljesen feloldódjak. A Szent Jakab Templom előtti téren a díszburkolat lapjaiból egy óriási lúdjáték rajzolódik ki. Ez a mi ugróiskolánkra emlékeztető népszerű spanyol gyermekjáték látványos lúdabráival egyedi érdekesség volt.

A 194,6 km-re lévő Nájeraban tökéletes nyugalom szállt meg. Kiszakadtam az időből, éreztem, hogy egyre erősebb leszek és élveztem a szabadságot. Ezt követően semmiféle hangulati válság nem csorbította az Út szépségét. Testileg-lelkileg kiegyensúlyozott, tartalmas hetek következtek. A nehézségek egyszerű feladattá szelídültek, s egyre inkább az aggasz-

tott, hogy rohamosan közeledem a cél felé. Élveztem a páratlan szépséget, a szívélyes emberi kapcsolatokat, a spanyolok zarándokok iránti szeretetét, az erősödő magabiztosságomat és a megszerzett rutint. Liga Konrád atya – aki diakónusi gyakorlatát Jászberényben töltötte – gyönyörű gondolatot írt facebook üzenetként, mely mindvégig elkísért: „A zarándok nem A-ból B pontba megy, hanem az Úrhoz közeledik”.

A rengeteg látnivalóról, a legendák csodás világáról, az épített örökség gazdagságáról, a helyiek és a zarándoktársak kedvességéről, a gasztronómiai élményekről, a különböző rendezvényekről mind-mind meg kellene emlékezni, de mindez terjedelme miatt szétfeszítené ezen beszámoló kereteit. Néhány olyan élményt ragadok ki, amelyek különlegessége a látvány nélkül, elolvasva is érdekes lehet.

Santo Domingo de la Calzada (216,1 km) templomában fehér baromfipárt tartanak az oltár felett, melyeket 21 naponként cserélnek. A templomon kívül jól hallható egy kürtön keresztül a kakaskukorékolás. A szokatlan jelenséggel egy népszerű legendára emlékeznek. A mesés történet szerint egy fiatalember visszautasította egy gazda lányának szerelmét, amiért az bosszúból lopással vádolta meg a fiút. A büntetése kötél általi halál lett, a fiú azonban életben maradt a kötélben. Amikor a szülei erről beszámoltak a bírónak, az ennyit mondott: „A fiatalok annyira halott, mint ezek a sült csirkék a tányéromon.” A csirkék azonban szárnyra keltek, a fiú pedig kegyelemben részesült. A jelenet a pékségek, cukrászdák kirakataiban is visszaköszön. Népszerűek a csirke formájú édességek, valamint az Ahorcaditos, a „kis akasztott”. Ez egy ízletes, krémmel töltött leveles sütemény, amelyen még a kötél is jól kivehető a fiú nyakán.

Hontanas (322,6 km) település nagyon megráfált. Egy hosszú, fásasztó útszakaszon egy dél-koreai zarándoktársammal haladtunk, s már nagyon vágytunk a szálláshelyre. Ő GPS-t is használt, ami azt jelezte, hogy 200 méterre vagyunk a településtől, amit azonban nem láttunk. Még közelebb érve fedeztük fel, hogy a 69 fős falucska az egyébként végelelhatatlan sík tájon belül egy mélyedésben rejtőzik.

Hornillos del Camino (311,8 km) falucska is őrzi a legendáját. Főterén egy kakasos szökőkút emlékeztet arra, hogy a Napóleon elleni háborúban vereséget szenvedett franciák leölték a falu baromfiállományát és a zsákmányt a dobjaikba rejtve tagadták a lopást. Az egyik kakas azonban életre kelt, kukorékolni kezdett és a bűncselekményre fény derült.

Boadilla del Camino (351,9 km) fő látványossága a XVI. századi, kőből készült, zarándokkagylóval is díszített törvényoszlop. Ez a Jakab-út egyik igen értékes tárgyi emléke. Itt hirdették ki a törvényeket. A település után értem el az 1753 és 1859 között épített 207 km hosszú csatornát, a Canal de Castillát, amelyen alkalmam nyílt hajózni.

Carrión de los Condes (377,5 km) után kezdődik a Via Aquitana. Ezen az úton szállították a rómaiak az aranyat Astorgából Bordeaux-ba. Ez az út olyan egyenes, mintha

vonalzóval rajzolták volna. Monoton síkság, ahol mindegy volt, hogy előre vagy hátra nézek, ugyanaz a látvány tárult elém.

Sahagún (418,1 km) meghatározó állomás. Itt éri el a zarándok a Composteláig tartó út felét, melyről díszes okiratot állítanak ki.

Hospital de Órbigo (507,5 km) látványossága az Órbigo folyó felett átívelő X–XI. században római alapokra épített húszlyukú kőhíd. Ez a Jakab-út mentének leghosszabb hídja a maga 300 méterével. A rajta való áthaladás feledhetetlen.

Amikorra Astorgába (524.8 km) értem elkopott a szandálom, így itt megvásároltam a másodikat, ami aztán az Út végéig szolgált. Visszatérő félelmem volt, hogy olyan helyen hagy el a lábbelím, ahol nem tudom pótolni és újra mozgásképtelen leszek. Az érintett – néha csak pár fős – falucskákban vásárlási lehetőség nem volt, nagyobb városokra kellett a beszerzést időzítenem.

Meghatározó élményem volt O Cebreiro (631,7 km) is. Ez a múzeumfalú Galícia tartományhoz tartozik, és a zarándokút mentének legrégebbi temploma, a IX. században épült Santa María la Real áll itt. Ebben a templomban történt meg a legenda szerint 1300 körül az az eset, hogy egy mélyen hívő parasztember a viharos téli időjárás ellenére este egyedülként misére érkezett. A liturgiával megbízott kevésbé hívő szerzetes megvetően méregette, hogy: „Ki az a bolond, aki képes ilyen viharos időben templomba menni azért, hogy megnézzon egy darab kenyeret és egy kis bort.” Az ostya azonban valódi hússá, a misebor pedig valódi vérré változott a szerzetes kezében a hit bizonyosságául. Ma mindkettőt kis üvegföliába zárva tárolják, a kehely és az ostya pedig Galícia címerében is szerepel. O Cebreiroban különleges szálláshelyem volt. Egy eredeti, korhűen berendezett pallozában éjszakáztam. A palloza kelta eredetű ovális alakú kőház, amelyet földig nyúló nádtetővel fedtek be. Ebben laktak az emberek és az állatok az 1960-as évekig. Napjainkban muzeális értékek.

A hegyeket őrző Biakorri Szűz a Pireneusokban, a Veszettség-hídja Zubiriban, mely gyógyulást nyújt a rajta háromszor áthajtott beteg állatoknak, a csodálatos középkori kőhidak, Beloradoban a hírességek tenyér-láblenyomatát őrző utcaburkolat, Atapuerca szenzációs 800 000 éves csontmaradványokat feltáró régészeti ásatása, Burgos, valamint León katedrálisa és sok-sok műemléke, San Anton romjai, Frómista 1066-ban felszentelt román stílusú lenyűgöző temploma, a Gaudi Palota Astorgában, a templomosok erődje Ponnerrádában, a Samosi kolostor, Sarria monostora, Portomarin XII. századi erődítményszerű temploma, melyet a víztározó építéskor kövenként bontottak le és építettek fel ismét egy biztonságos helyen, Palais de Rei eukaliptusz erdei, Santiago de Compostela katedrálisa, a világ legrégebbi – 1489-ben alapított – szállodája, a középkori kőmagtárak, Finisterre világítótornya, a naplemente a „Világ Végén”, Muxiában a Kőhajós Szűz temploma, amelyet annak tiszteletére szenteltek, hogy Mária kőből készített

csónakon jelent meg Szent Jakabnak, a mozgó kövek, a különleges zarándokszobrok, a XI–XIII. századi templomok, múzeumok és a viharban tajtékozó félelmetes Atlanti-óceán az élmények sorában egy-egy villanás. Ezeket több mint 10 000 fotó és persze az emlékezetem őrzi.

Gyakran róttam a kilométereket napközben egyedül, s csak az esti szálláson találkoztam emberekkel. Ezeket a napokat különösen élveztem. Sokan kérdezték, hogy nem féltem-e. Egyetlen rövid szakasz kivételével tökéletes biztonságban éreztem magam. León tartományban az Astorga felé vezető úton 2015. április 05-én egy 40 éves arizonai zarándoknőt brutálisan meggyilkoltak, holttestét öt hónappal később találták meg megcsonkítva. Az elkövető által felfestett hamis jeleket követte a szerencsétlen áldozat. A helyiek nyomatékosan felhívták a figyelmünket arra, hogy ne térjünk le az útról, mert a környék nem biztonságos, bűnözői csoportok bújhatnak meg a bozotos részen. Nem tudtuk eldönteni, hogy a szörnyű tragédia hatására a lakosság fantáziája szülte-e a további vélt veszélyeket, vagy reális a figyelmeztetés. Az tény, hogy rossz érzésekkel jártam végig ezt a szakaszt.

A spanyol fennsík, a Mezeta a maga sík monoton egyhangúságával sokak számára a legnagyobb kihívást jelenti. Több mint 200 kilométeren keresztül fátlan, nyílt terepen, rekkenő hőségben halad az út, hatalmas kukorica és napraforgó táblák között. Ez Spanyolország magtára. A Burgostól Leónig tartó 184,1 km utat sokan – elítélhető módon – busszal teszik meg. Ezt a szakaszt, lehet hogy egyedülként, de én nagyon kedveltem, egy hét után sem untam meg. Gyönyörködtetett a végeláthatatlan síkság, ember alig tűnt fel, csak kis pockok száza futkostak a lábam előtt. Békét, nyugalmat és tökéletes harmóniát éreztem a civilizációtól mentes helyen. Úgy tartják, hogy ezen a tájon már ma látni lehet, hogy ki jön holnap látogatóba. A látványban valóban szegény útszakasz nekem tökéletes feltöltődést jelentett. Ezzel szemben egy hosszan tartó murvás, törmelékes útszakasz annyira megkínzott bennünket egyik zarándoktársammal, hogy az ezt a szakaszt felváltó aszfaltutat nem restelltük megcsókolni.

A Leóni-hegyekben a forróságot a zord hideg váltotta fel. Mivel a meleg ruháimat hazaküldtem, így légáteresztő pólóban, rövidnadrágban, esőpelerinben folytattam az utat szeles, esős időben 4 °C hőmérsékletben. Látszódom a leheletem, olyan voltam, mint egy gözmozdony az erdőben. Tüdőgyulladást vártam, s még náthás sem lettem, oly erősen vigyázott rám az Isten.

A santiagoi katedrális tornyait a Monte Gozó-ról pillanthatjuk meg. A középkorban az volt a zarándokkirály, aki egy társaságból először látta meg a tornyokat. Compostela meghittségét nem lehet szavakba önteni, érezhető a hit erőssége. A déli zarándokmisén az előző 24 órában kiállított zarándokoklevelek alapján ismertetik azt is, hogy milyen nemzetiségűek hány fővel teljesítették a megelőző napon az Utat. A zarándoklat a katedrálisban, Szent Jakab szobrának megölelésével és az alagsorban elhelyezett maradványainak megtekintésével ér

Vega de Sirga – a zarándok megpihen

véget. A szobor megölelésére két és fél órát várahoztam a mintegy 3000 fős tömeg egyikeként. A városban egész éjszaka élénk közösségi élet zajlik rendezvényekkel, fellépésekkel. Itt még nem éreztem úgy, hogy vége az Útnak, hiszen Finisterre és Muxia is előttem állt. A „vége” hangulat az Atlanti-óceán viharos partján kapott el.

Az adatok között érdekességként helyet kaphat az a valójában jelentéktelen történés, hogy a nagylábujj-körmeim utóbb leváltak, a megvastagodott, elhalt bőr pedig cipőtálpbetétként volt lehúzható a talpamról. Az igazán fontos az a burok, ami pajzsként épült lépésről-lépésre a lelkem köré. Megtapasztaltam, hogy amikor úgy érzem, hogy az erőm végéhez értem, az csak egy apró figyelmeztetés, hogy szedjem össze magam. Az itthonról vitt kövemen túl a lépteim nyomát hagytam ott, s cserébe leírhatatlan gazdagságot hoztam haza.

S hogy milyen érzés megérkezni? Örömteli és fájdalmas is egyben. A Compostelában kapott áldás megerősít, az Út vége hiányérzetet kelt. Egy csoda félbeszakad. A láb menne tovább, a szív és a lélek vágyik a folytatásra.